

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

Accountantsverslag 2022

Gemeente Woerden

gemeente
WOERDEN

Aan de raad van de
gemeente Woerden
Postbus 45
3440 AA WOERDEN

Onderwerp

Accountantsverslag 2022

Datum

4 juli 2023

Kenmerk

312018009.23.260

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2022 van uw gemeente afgerond. De jaarrekening van de gemeente Woerden is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Met dit accountantsverslag informeren wij u over onze belangrijkste controlebevindingen. Wij hebben onze controlebevindingen reeds besproken met de teammanager Strategie, Financiën & Control en enkele bij het jaarrekeningproces betrokken ambtenaren. Op 21 juni 2023 hebben wij onze bevindingen eveneens besproken met de auditcommissie.

Bij de jaarrekening 2022 hebben wij op 4 juli 2023 een goedkeurende controleverklaring afgegeven voor de getrouwheid. Voor het aspect rechtmatigheid hebben wij een verklaring met beperking afgegeven.

Ons accountantsverslag is bedoeld om u te ondersteunen in de beoordeling van de jaarrekening 2022. De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden en diverse besprekingen die wij met uw medewerkers hebben gevoerd. Voor de goede orde vermelden wij dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Wij maken u erop attent dat voor dit accountantsverslag een beperkte verspreidingskring geldt. Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders. Wij geven u toestemming om dit accountantsverslag (de was getekend-versie) te publiceren via de agenda's van de raadscommissies en de gemeenteraad.

Met vriendelijke groet,

Publieke Sector Accountants B.V.

Was getekend: A. Booij RA

Inhoudsopgave

Contact

De volgende personen kunnen benaderd worden bij vragen met betrekking tot dit accountantsverslag:

Arie Booij

Tel: 06 – 1509 2689

Gert Scheele

Tel: 06 – 1098 0213

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij	2
2. Financiële positie en resultaat	7
3. Bevindingen eindejaarscontrole.....	11
4. Interne beheersing	20
5. Overige aangelegenheden	25
6. Verplichte tabel SiSa.....	33

1.

Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij

Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging van 2 september 2022 (kenmerk 312018009.22.281) heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2022. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. De doelstelling van de controle is het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening van de gemeente Woerden.

In dit accountantsverslag geven wij een toelichting op de bevindingen naar aanleiding van de controle. Onze controle wordt verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol WNT 2022.

Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2022 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Materialiteitsbepaling is overeenkomstig het vastgestelde controleprotocol

De wijze waarop wij de materialiteit bepaald hebben, sluit aan op de door de gemeenteraad op 25 maart 2021 meerjarig vastgestelde "Controleprotocol voor de accountantscontrole op de jaarrekening 2020 van de gemeente Woerden". De maximaal toe te passen marges voor de accountantscontrole zijn vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (het Bado). In uw controleprotocol heeft u geen lagere marges vastgesteld. De bij onze controle van de jaarrekening 2022 toegepaste goedkeuringstoleranties bedragen derhalve:

Bron: jaarrekening 2022	Fouten	Onzekerheden
Goedkeuringsmaterialiteit	€ 1.766.000	€ 5.298.000

De gemeenteraad heeft in het accountantsprotocol de rapporteringstolerantie vastgesteld op 25% van materialiteit, derhalve € 441.500.

Onze aanpak is gericht op risico's

Voor de jaarrekeningcontrole 2022 onderkennen wij een aantal risico's en aandachtspunten, die een verhoogd (bruto) risico met zich mee (kunnen) brengen op een materiële fout in uw jaarrekening en die een mogelijke impact op de bedrijfsvoering kunnen hebben. De risico's en aandachtspunten zijn hieronder weergegeven. Opname van een risicogebied of aandachtspunt in deze opsomming betekent niet dat daadwerkelijk sprake is van risico's die zich daadwerkelijk voordoen, maar zijn enkel bedoeld om aan te geven dat wij hier tijdens onze controle (extra) aandacht aan hebben besteed.

- Voortgang investeringsplanning en beheersing van investeringskredieten, mede in verband met de overschrijding van investeringskredieten in 2021 voor een bedrag van € 153.000;
- De waardering en risico-inschatting met betrekking tot lopende grondexploitaties, inclusief de geldende regels rondom het tussentijds winstnemen en de impact van inflatie en kostenontwikkelingen.
- Naleving van de (Europese) aanbestedingsregels, mede in relatie tot afwijkingen in 2021 voor een bedrag van € 1.335.000.
- De verantwoording en waardering van voorzieningen in relatie tot de aanwezigheid van actuele onderbouwingen (vanwege schattingselementen).
- De verwerking van begrotingswijzigingen 2022, mede in relatie tot een vorig jaar geconstateerde begrotingsonrechtmatigheid in 2021 van € 731.000.
- De waardering van de voorziening exploitatietekort Zwembad.
- De juiste verwerking van begrotingswijzigingen.
- De verwerking van lasten: investeringen versus exploitatie en juiste boekjaar.
- De juiste toerekening van baten aan de verslagjaren.
- Management override of controls. Dit betreft de mogelijkheid die het college en management heeft om specifieke controlemaatregelen te omzeilen, bijvoorbeeld door memoriaalboekingen of het schattingsproces. De specifieke aandacht voor dit risico is voorgeschreven vanuit de controlerichtlijnen en is niet uniek voor de gemeente Woerden.
- Risico's en onzekerheden in het sociaal domein, waaronder de afwikkeling van de over boekjaar 2021 gerapporteerde onzekerheden rondom de prestatielevering Wmo en Jeugd ad € 773.000.
- Uw afhankelijkheid van derden:
 - Sociaal Domein (Jeugd en WMO)
 - Uitkeringen (Ferm Werk)
- De follow-up ten aanzien van eerder gerapporteerde aandachtspunten vanuit de interne en externe controle.
- De actualisatie van de (fraude-)risicoanalyse.
- De kwaliteit van de IT-omgeving in 2022 en de aandacht hiervoor in de (verbijzonderde) interne controle.
- De voortgang en status van de (noodzakelijke en gewenste) implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording.

Ter voorkoming van een materiële fout in de jaarrekening heeft u voor bovenstaande risicogebieden beheersmaatregelen getroffen. Wij hebben ons bij de controle gericht op de opzet en het bestaan van de door u ingerichte beheersingsomgeving, die deze risico's moeten verkleinen. Voor een toelichting op een aantal onderkende risico's en aandachtspunten verwijzen wij naar het hoofdstuk 'Bevindingen eindejaarscontrole'. Daarnaast verwijzen wij u naar onze bevindingen in het hoofdstuk 'Interne beheersing'.

De baten en lasten, alsmede balansmutaties, zijn in materiële zin niet rechtmatig

Op basis van uw controleprotocol en het normenkader 2022 (via raadsbesluit van 23 februari 2023 met kenmerk Z/22/054576/D/22/084779) hebben wij de naleving van het financieel rechtmatigheidskader voor uw gemeente gecontroleerd. Hierbij zijn de volgende afwijkingen geconstateerd:

- Afwijkingen van Europese aanbestedingsregels voor een bedrag van € 843.000;
- Begrotingsoverschrijdingen op programmaniveau van € 866.000;
- Overschrijdingen van investeringskredieten voor een bedrag van € 377.000

De totale rechtmatigheidsfout bedraagt derhalve € 2.086.000. Omdat deze afwijkingen meer dan eenmaal de materialiteit bedragen, maar minder dan driemaal de materialiteit, geven wij een controleverklaring met beperking af voor rechtmatigheid. In 2021 bedroeg de rechtmatigheidsfout ook meer dan eenmaal de materialiteit, maar minder dan driemaal de materialiteit, wat toen ook leidde tot een oordeel met beperking op rechtmatigheid. De rechtmatigheidsfout in het kader van Europese aanbestedingen is wel aanmerkelijk lager dan in 2021. De onrechtmatigheid veroorzaakt door begrotingsoverschrijdingen is echter wel hoger dan vorig jaar.

De jaarrekening voldoet aan het BBV

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente Woerden. Daarnaast vereisen zij van het college van burgemeester en wethouders het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, die vaak – vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken – inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente Woerden zijn uiteengezet in de jaarstukken 2022 in de jaarrekening in onderdeel II “Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling”. In de waarderingsgrondslagen heeft een aanpassing plaatsgevonden ten opzichte van vorig jaar ten aanzien van de voorziening pensioenverplichtingen wethouders. Deze voorziening bestond tot en met 2021 uit de verplichtingen aan wethouders en gewezen wethouders die op 1 januari 2014 de pensioengerechtigde leeftijd nog niet hadden bereikt. De voorziening pensioenverplichtingen wethouders omvat met ingang van 2022 de contante waarde van alle pensioenverplichtingen van (gewezen) wethouders, waardoor deze voorziening ten opzichte van 2021 is toegenomen met € 1,1 miljoen.

Er hebben zich ten opzichte van 2021 verder geen wijzigingen van materieel belang voorgedaan in de toegepaste verslaggevingsgrondslagen, die een aanzienlijke invloed hebben gehad op de baten en lasten en/of de financiële positie van de gemeente Woerden.

Wij hebben het door het college toegepaste proces voor belangrijke verslaggevingsgrondslagen geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Wij hebben de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving

**Geen overige
geïdentificeerde materiële
fouten en tekortkomingen
in de jaarstukken**

beoordeeld. Wij zijn van mening dat de verslaggevingsgrondslagen en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent zijn gebruikt: de jaarstukken voldoen aan het BBV (Besluit begroting en verantwoording).

Naar aanleiding van onze jaarrekeningcontrole, resteren er geen overige van materieel belang zijnde ongecorrigeerde afwijkingen of onzekerheden voor de getrouwheid. Door ons gerapporteerde bevindingen zijn derhalve niet materieel (dus hebben geen invloed op de strekking van onze controleverklaring), maar zijn naar onze mening vooral van belang voor uw beoordeling van de jaarstukken en de verdere kwaliteitsverbetering van de administratieve organisatie en interne beheersing.

Voor de niet materiële fouten en tekortkomingen in de jaarstukken verwijzen wij u naar de diverse onderdelen van dit rapport.

**Goedkeurende
controleverklaring voor
getrouwheid en een
controleverklaring met
beperking voor
rechtmatigheid**

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening 2022 van de gemeente Woerden een getrouw beeld geeft van het eigen vermogen op 31 december 2022 en het resultaat over 2022. Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 niet in alle van materieel belang zijnde aspecten tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2022 (via raadsbesluit van 23 februari 2023 met kenmerk Z/22/054576/ D/22/084779). De onrechtmatigheden met gecumuleerd een materiële impact hebben betrekking op afwijkingen van Europese aanbestedingsregels en begrotingsrechtmatigheid.

Hierbij geldt als voorwaarde dat de door ons gecontroleerde jaarrekening ongewijzigd door de gemeenteraad wordt vastgesteld. Wij verzoeken u derhalve ons een door voorzitter en de griffier ondertekend besluit van de vastgestelde jaarrekening te verstrekken. Mochten nog wijzigingen worden aangebracht in de definitieve versie van de jaarrekening dan dienen wij deze te beoordelen alvorens onze controleverklaring hierbij mag worden opgenomen.

2.

Financiële positie en resultaat

2. Financiële positie en resultaat

De vermogenspositie van uw gemeente neemt in absolute zin toe, en blijft in relatieve zin gelijk

In het Bbv, de verslaggevingsregels voor gemeenten, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen (dat bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves) worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten 2022 bedraagt € 10.202.000 voordelig. Per saldo is tussentijds € 4.552.000 in de reserves gestort, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2021 € 5.649.000 voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hiernavolgende overzicht hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen. Hierbij hebben wij geconstateerd dat er een verschil van € 20.000 zit tussen het saldo van baten en lasten en de mutatie van het eigen vermogen in de jaarrekening, terwijl dit gelijk aan elkaar dient te zijn. Het eigen vermogen is juist verantwoord. Dit verschil is niet meer gecorrigeerd en daarom hieronder aan de tabel toegevoegd.

Eigen vermogen (in € 1.000)	2022	2021	2020	2019	2018
Eigen vermogen per 1 januari	66.450	62.874	65.035	71.118	77.998
Tussentijdse resultaatbestemming	4.553	-/- 1.479	-/- 5.279	-/- 5.228	-/- 9.705
Gerealiseerd resultaat	5.649	5.055	3.118	-/- 855	2.825
Totaal ('gerealiseerd saldo van baten en lasten')	10.202	3.576	-/- 2.161	-/- 6.084	-/- 6.880
Vershil door onjuiste boeking in resultaat	-/- 20	-	-	-	-
Eigen vermogen per 31 december	76.632	66.450	62.874	65.035	71.118

NB: door afronding op € 1.000 kunnen geringe afrondingsverschillen of afwijkingen van de jaarstukken ontstaan.

De tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de stortingen in en onttrekkingen uit de reserves, in overeenstemming met de besluiten van uw gemeenteraad. Hierbij merken wij op dat de besluitvorming die leidt tot mutaties in de reserves niet altijd helder of eenduidig zijn geweest. In de jaarrekening zijn daarom extra toelichtingen opgenomen bij enkele reserves opgenomen.

De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2022 23,2% van het balanstotaal (2021: 23,3% van het balanstotaal). In absolute zin is het eigen vermogen gestegen in 2022, maar in relatieve zin is deze gelijk gebleven. In de toelichting op balans bij het onderdeel eigen vermogen van de jaarrekening geeft het college een nadere toelichting op de mutaties in het eigen vermogen over het jaar 2022. Wij verwijzen u naar deze toelichting.

Resultaat 2022 is beïnvloed door reservemutatie(s)

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente Woerden ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de bestuurlijke besluitvorming. Concreet betekent dit voor uw gemeente het volgende:

Exploitatieresultaat (in € 1.000)	Realisatie	Begroting na wijziging	
Totale baten	177.271	171.147	
Totale lasten	167.069	172.489	
Gerealiseerde saldo van baten en lasten		10.202	-/- 1.341
Af: stortingen in reserves	-/- 9.560	-/- 5.831	
Bij: onttrekkingen aan reserves	5.007	6.587	
Saldo mutaties reserves		-/- 4.553	756
Gerealiseerd resultaat (voordelig)		5.649	-/- 585

NB: door afronden op €1.000 kunnen kleine afrondingsverschillen ontstaan.

**Het college van
burgemeester en
wethouders geeft aan dat
het beschikbare
weerstandsvermogen past
binnen het kaders zoals dit
door de raad is vastgesteld**

De exploitatie over 2022 laat een voordelig gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten van € 10.202.000 zien, ten opzichte van een begroot (na wijziging) saldo van € 1.341.000 nadelig. Dit is derhalve € 11.543.000 minder nadelig. Het gerealiseerde voordelig resultaat ad € 5.649.000 is afzonderlijk op de balans onder het eigen vermogen opgenomen.

In de jaarstukken wordt op diverse plaatsen een nadere toelichting gegeven op de totstandkoming van het resultaat en worden de verschillen tussen de begroting (na wijziging) en de gerealiseerde baten en lasten verklaard. Wij verwijzen u hiervoor naar hoofdstuk II. Voor de verschillenanalyse verwijzen wij u tevens naar de toelichting op de programmaverantwoording (onderdeel “Financiële analyse” per thema) waarin per thema de belangrijkste verschillen nader zijn toegelicht. Wij merken hierbij op dat de kwaliteit van de toelichtingen naar onze mening scherper kan.

Het voordelige exploitatieresultaat 2022 (vóór bestemming) is mede ontstaan na een aantal incidentele baten en lasten. Door het effect van de incidentele baten en lasten buiten beschouwing te laten, ontstaat meer inzicht in de reguliere baten en lasten. Het inzicht in de reguliere baten en lasten is van belang, omdat het een betere indicatie geeft van de toekomstige baten en lasten, overigens zonder rekening te houden met beleidswijzigingen. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten is eveneens inzicht in de incidentele baten en lasten gegeven. Korthedshalve verwijzen wij u naar deze uiteenzetting.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico's. De beschikbare weerstandscapaciteit (voor de samenstelling, zie de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing) heeft het college bepaald op € 34.767.000. In 2021 bedroeg deze € 28.511.000. De beschikbare weerstandscapaciteit is derhalve ten opzichte van 2021 gestegen.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft het college een opsomming gegeven van ingeschatte risico's. Deze cumuleren voor 2022 tot een bedrag van € 25.850.000 (2021: € 19.650.000). Op basis van deze kwantificering is de weerstandsratio voor 2022, zo schrijft het college, afgerond 1,1 (exclusief de onbenutte belastingcapaciteit) en 1,3 (inclusief de onbenutte belastingcapaciteit). Het college geeft aan dat *“dit onvoldoende dekking is vanuit de beschikbare weerstandscapaciteit, gemeten naar de huidige afspraken omtrent de bandbreedte. Het weerstandsvermogen is onder de gewenste 1,4. Doordat het eigen vermogen de komende jaren wordt versterkt, via de jaarlijkse toevoeging aan de Algemene Reserve van € 2 miljoen, ontwikkelt de weerstandsratio zich wel in gunstige zin”*.

Ten opzichte van 2021 is sprake van een sterke stijging van de gekwantificeerde risico's en ook een sterke stijging van de beschikbare weerstandscapaciteit. De risico's nemen echter wel sterker toe dan de weerstandscapaciteit. Op basis van de begroting en de verwachte toename van het eigen vermogen, is de verwachting van het college dat de weerstandsratio zich gunstig ontwikkelt. Wij verwijzen u voor de onderkende risico's en de kwantificering daarvan naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Overigens merken wij hierbij op dat deze cijfers niet aan accountantscontrole of een beoordelingsopdracht zijn onderworpen.

3. Bevindingen eindejaarscontrole

3. Bevindingen eindejaarscontrole

Oplevering is verbeterd ten opzichte van vorig jaar. Wij konden eerder starten, maar belangrijke onderbouwingen waren bij aanvang van de controle nog niet gereed

Wij zijn onze controle drie weken eerder gestart dan vorig jaar. Daarnaast hebben we afspraken gemaakt met de gemeente om enkele jaarrekeningposten, die al vroeg kunnen worden afgewikkeld, in februari te controleren. Dit alles heeft ertoe geleid dat de jaarrekening eerder verstuurd kon worden richting de gemeenteraad en dat correcties eerder in beeld waren dan vorige jaren. Daar is dus zeker sprake geweest van progressie ten opzichte van vorig jaar.

Tegelijkertijd waren voor reserves en voorzieningen de benodigde administratieve boekingen bij de start van onze controle nog niet gemaakt, en daardoor nog niet verwerkt in het controle-exemplaar van de jaarrekening. Daarnaast volgden na de start van onze controle nog een aantal nagekomen boekingen vanuit de interne voorbereiding en onze externe controle van de SiSa-bijlage. Dit zorgde ervoor dat juist voor deze meer risicovolle posten de controle pas laat kon worden uitgevoerd.

Het aantal nagekomen boekingen tussen de controleversie van de jaarrekening en de definitieve versie van de jaarrekening is daarmee relatief nog erg groot en zegt iets over de mate waarin de jaarrekening echt klaar was voor controle. Wij adviseren uw gemeente om deze posten en transactiestromen volgend jaar sneller te analyseren en afsluiten, om van de uiteindelijk jaarafsluiting en de controle van de accountant daarop, een strakker proces te maken.

Al met al zien wij een verdere verbetering van het proces en is de samenwerking tussen ons en de ambtelijke organisatie goed verlopen. Wij zien nog veel ruimte voor verbetering in het afsluitproces, voornamelijk in de tijdige afsluiting en analyse van de administratie en de verwerking van de reserves, voorzieningen en de SiSa-bijlage.

Uw grondexploitaties zijn geactualiseerd

Een belangrijk risico dat wij onderkennen in het kader van de jaarrekeningcontrole is de waardering van de grondexploitaties. De grondexploitaties hebben ultimo 2022 een (netto) boekwaarde van circa € 36.000 voordelig en zijn daarmee ten opzichte van 2021 circa € 11.112.000 afgenomen. De afname van de boekwaarde (mutatie onderhanden werk) betreft het saldo van de gemaakte kosten in 2022, de gerealiseerde opbrengsten 2022, de afwikkeling van de exploitatie Defensie-eiland en de winstuitname 2022. De grootste mutaties zien we bij het complex Snel en Polanen. De mutatie onderhanden werk kan als volgt worden uitgesplitst:

Mutatie grondexploitatie (in € 1.000)	
Kosten	9.070
Verkopen	-/- 5.368
Afwikkeling Defensie-eiland	-/- 17.133
Winstuitname 2022	2.318
Mutatie onderhanden werk	-/- 11.113

De grondexploitatie is één van de posten die het meest gevoelig is voor de economische ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld een stagnerende vraag of dalende prijzen. Hierdoor kan het verwachte resultaat van een project (fors) afnemen of zelfs omslaan in een verwacht verlies, maar bij een voorspoedige realisatie van verkopen (voorlopen op plan) is juist weer sprake van een voordelig effect. Voor een nadere onderbouwing van de ontwikkelingen met betrekking tot de grondexploitaties verwijzen wij naar de paragraaf “Grondbeleid” in het jaarverslag. Daarin worden ontwikkelingen in de complexen, de prognoses voor de komende jaren en de mogelijke risico’s nader toegelicht.

De controle van de grondexploitatie vraagt veel aandacht, vanwege de (hoge mate van) schattingonzekerheid die met de (waardering van de) jaarrekeningpost samenhangt. Wijzigingen in de uitgangspunten die bij het doorrekenen van grondexploitaties gehanteerd zijn veelal van (substantiële) invloed op de financiële uitkomst van de grondexploitatie. Ook hebben (op projectniveau) de nog te maken kosten en de nog te realiseren opbrengsten, inclusief de timing daarvan, mogelijk invloed op de waardering. Om deze reden nemen wij in ons accountantsverslag een beschouwing op over uw grondexploitatie. Op basis van onze controle brengen wij het volgende onder uw aandacht:

Tussentijdse winstneming en actualisatie prospectie

Ten behoeve van de jaarrekening 2022 heeft het college de grondexploitaties geactualiseerd. In de raadsvergadering van 6 juli 2023 informeert het college de raad over de effecten van de actualisatie (MPG2023). Vooruitlopend op het vaststellen van het MPG, waarmee ook meer beleidsmatige keuzes worden vastgesteld, is een belangrijk effect, gelet op de voortgang van de exploitaties in 2022, dat wederom een tussentijdse winst moest worden genomen (op basis van het Bbv) op drie lopende exploitaties. De totale winstneming in 2022 bedraagt € 2.318.000 en heeft betrekking op de volgende exploitaties:

Winstuitname 2022 (bedragen in € 1.000)	
Snel en Polanen	2.082
Harmelen	69
Schoollocaties Kamerik	167
Totaal winstuitname 2022	2.318

In 2022 is de grondexploitatie Defensie-eiland afgesloten. Op deze verlieslatende exploitatie was tot en met 2021 reeds een verliesvoorziening getroffen van € 16.695.000. Omdat er in 2022 nog voor een bedrag van € 313.000 aan kosten is gemaakt, is het uiteindelijke verlies uitgekomen op € 17.008.000. Door het afsluiten van de exploitatie maken de geactiveerde kosten en de getroffen voorziening per 31 december 2022 geen onderdeel meer uit van de boekwaarde van het onderhanden werk.

Op basis van de actualisatie van de grondexploitatie heeft verder een aanpassing van de verliesvoorziening voor de grondexploitatie Burgemeester van Zwietenweg (per saldo is de voorziening met € 248.000 toegenomen) plaatsgevonden. Daarnaast was reeds een voorziening getroffen op de grondexploitatie Pionier van € 126.000, welke aan de creditzijde van de balans onder de voorzieningen

verantwoord, omdat door een getroffen verliesvoorziening, de boekwaarde niet lager mag worden dan € 0 (boekwaarde Pionier exclusief de voorziening bedraagt -/- € 262.000).

Algemene Reserve Grondbedrijf boven de vast te stellen ondergrens

De omvang van de Algemene Reserve Grondbedrijf (ARG) bedraagt ultimo 2022 € 6.901.000. Binnen de grondexploitaties bestaan, zo geeft het college in de paragraaf Weerstandsvermogen aan, risico's op o.a. kostenstijgingen, lagere opbrengsten en langere exploitatieperiodes. In het MPG (Meerjarenperspectief Grondbedrijf) zijn deze risico's via een Monte Carlo simulatie berekend en bepaald op € 6.200.000. Met het vaststellen van het MPG 2023 wordt daarom voorgesteld om, als ondergrens voor de ARG voor de komende vier jaren een bedrag van € 6.200.000 aan te houden. Gelet op de huidige stand van de ARG voldoet deze dan aan die norm.

Gehanteerde parameters

Wij hebben bij de controle de aannames en veronderstellingen onderzocht die ten grondslag liggen aan de waardering van de grondexploitatie in de jaarrekening 2022. Daarbij heeft het college de volgende parameters gehanteerd:

- Opbrengstenstijging: 0,0% - 2,0%
- Kostenstijging: 4,0% - 6,0%; en
- Rentepercentage en disconteringsvoet: 1,04%

Rekenparameters		2023	2024	2025 e. v.
Kosten	Civieltechnische kosten	4,0%	4,0%	2,0%
Kosten	Overige kosten	6,0%	4,0%	2,0%
Opbrengsten	Woningbouw sociaal	1,0%	1,0%	2,0%
Opbrengsten	Woningbouw vrije sector	2,0%	2,0%	2,0%
Opbrengsten	Commercieel/bedrijven	0,0%/2,0%	0,0%/2,0%	2,0%
Opbrengsten	Maatschappelijk	1,0%	1,0%	2,0%

Het college heeft daarmee de parameters voor de kosten-en de opbrengstenstijging ten opzichte van vorig jaar, terecht, voorzichtiger ingestoken. Voor de nog te maken kosten wordt met een grotere stijging rekening gehouden en ten aanzien van de opbrengststijging is voorzichtig gerekend met percentages tussen 0 en 2%. De toegerekende rente is, overeenkomstig het BBV, gelijkgesteld aan de betaalde rente over het vreemd vermogen (1,04%). Op basis van de beoordeling van de parameters komen wij tot de conclusie dat de gehanteerde uitgangspunten, aannames en veronderstellingen en parameters aanvaardbaar zijn voor de waardering van de grondexploitatie in de jaarrekening 2022. De hogere nog te maken kosten betekent dat het toekomstige resultaat nadelig beïnvloed wordt. Wij adviseren u om hier in de komende actualisatie en tussentijdse informatievoorziening ook rekening mee te blijven houden.

Wat wij momenteel wel breed zien in de praktijk is dat de geraamde kosten van investeringen momenteel niet toereikend zijn, omdat de vraag naar aannemers en het aanbod van bouwmaterialen momenteel voor aanzienlijke prijsstijgingen zorgt. Gelet op huidige ontwikkelingen in de aannemerswereld (schaarste aan mankracht en materiaal) is sprake van aanzienlijke kostenstijgingen die mogelijk gevolgen kunnen gaan hebben voor toekomstige waarderingen. Wij adviseren u de lopende exploitaties te blijven volgen, omdat de impact van de huidige ontwikkelingen in aannemersmarkt van invloed kunnen zijn op te maken keuzes.

Voorziening exploitatietekort zwembad bevat net als vorig jaar onzekerheden

De gemeente Woerden staat garant voor een mogelijk tekort van het zwembad. In de balans per 31 december 2022 is daartoe de voorziening exploitatietekort zwembad opgenomen. Deze voorziening heeft ultimo 2022 een saldo van € 450.000. Ten aanzien van de waardering van deze voorziening merken wij op dat de voorziening moet worden ingeschat op basis van actuele financiële gegevens van het zwembad. Bij het opstellen van de jaarrekening 2022 is gebleken dat het college niet kon beschikken over gecontroleerde cijfers (jaarrekening 2022). Deze worden pas aan het eind van de zomer of in het najaar 2023 verwacht. De verwachte tekorten van € 450.000 zijn daarmee gebaseerd op voorlopige cijfers. In de loop van 2022 is gebleken dat het definitief vastgestelde tekort over 2021 € 129.000 hoger was dan op basis van de voorlopige cijfers was voorzien. Het risico bestaat dat ook in 2022 er een afwijking zal zitten tussen de voorlopige cijfers en de definitieve cijfers. Dit zal, gezien de ervaringscijfers van afgelopen jaren, niet tot een voor de gemeente Woerden materiële afwijking leiden.

Wij adviseren u om ook tussentijds meer financieel toezicht te houden op het zwembad gegeven de garantstelling en de risico's die daarmee verbonden zijn voor u. Daarbij is het van belang dat u op basis van tussentijdse (financiële) uw inschatting valideert van de noodzakelijke omvang van de voorziening.

Afrekening Ferm Werk

Uw gemeente ontvangt van Ferm Werk jaarlijks een afrekening over de bestedingen over dat jaar. Deze afrekening is niet gecontroleerd door de accountant van Ferm Werk, maar is wel gebaseerd op de jaarrekening van Ferm Werk. De afrekening is dusdanig ingericht dat u daaruit af kunt leiden wat de kosten van de totale dienstverlening zijn, maar omdat de afrekening op een hoog aggregatieniveau is opgesteld, heeft u onvoldoende zicht op de kosten per activiteit die voor u door Ferm Werk worden uitgevoerd.

Voor het deel van de afrekening die ook in de SiSa-bijlage is opgenomen, is wel een controle uitgevoerd, omdat deze bijlage ook in de jaarrekening van Ferm Werk zit. Voor de overige bestedingen, waaronder de bestedingen beschut werk, sociale werkvoorziening en de kleine geldstroom (uitvoeringskosten) zijn de bestedingen in de afrekening van Ferm Werk niet door een accountant gecontroleerd. Daardoor is het voor de gemeente niet goed mogelijk om vast te stellen in hoeverre deze bestedingen betrekking hebben op de specifieke geldstroom.

Uit door ons uitgevoerde aanvullende controlewerkzaamheden blijken geen onzekerheden van een dergelijke omvang dat wij deze moeten meewegen in ons oordeel. Wij komen, voor de totale kosten dan ook tot de conclusie dat de bestedingen met inachtneming van de materialiteitsgrenzen getrouw en rechtmatig zijn verantwoord in de jaarrekening. Wel constateren dat wij dat het de gemeente veel moeite kost om de gegevens op te leveren en een analyse van deze geldstromen uit te voeren. Daarnaast valt het op dat de gemeente te weinig inzicht heeft in de bestedingen die Ferm Werk heeft gedaan voor de gemeente, en daarmee ook weinig grip heeft op de zowel de bestedingen als de mate van invordering van baten. Tevens constateren wij dat de definitieve afrekening van Ferm Werk inclusief controleverklaring van de accountant, laat in het jaarrekeningproces van de gemeente (tweede helft van juni) volgt. Hierdoor is relatief lang onduidelijkheid of de cijfers van Ferm Werk juist zijn, en of er eventueel nog sprake is van nagekomen boekingen.

Wij vinden het van groot belang dat u in 2022 nadere afspraken maakt met Ferm Werk over de wijze, diepgang en tijdigheid van oplevering van documentatie en de mate waarin accountantscontrole nodig is op deze oplevering.

Onzekerheden sociaal domein

Zorg in natura Jeugd en WMO

Het college is voor het vaststellen van de getrouwheid en rechtmatigheid van de geleverde zorg en de daadwerkelijke levering (mede) afhankelijk van de controle-informatie van zorgaanbieders. De gemeente heeft aan de zorgaanbieders een productieoverzicht gevraagd en, als de productie een bepaald bedrag overschrijdt, een controleverklaring van de externe accountant van de zorgaanbieder over de rechtmatigheid van de in totaal in rekening gebrachte lasten door de desbetreffende zorgaanbieder op basis van het landelijk controleprotocol. Daarnaast heeft uw gemeente voor een aantal grote aanbieders waarvoor nog geen productieverantwoording en/of goedkeurende controleverklaring was verkregen zelf onderzoek verricht om de levering van de zorg alsnog zeker te maken. De totale onzekerheid hebben wij per de datum van dit rapport bepaald op maximaal € 1.136.000. Een onzekerheid betekent niet dat een bedrag in de jaarrekening fout is of dat er lasten voor dit bedrag gaan komen. De lasten zitten terecht in de jaarrekening 2022, alleen is het op dit moment niet met voldoende zekerheid te zeggen of deze lasten getrouw en rechtmatig zijn of heeft het vanuit controleperspectief geen toegevoegde waarde meer om de exacte omvang van de onzekerheid te onderzoeken, wanneer duidelijk is (zie ook onze opmerking bij de Pgb's) dat de totale onzekerheid nooit meer materieel kan zijn. De door ons genoemde onzekerheden zijn dan ook maximale bedragen en zullen, wanneer wij hier meer controlewerkzaamheden aan verrichten, alleen maar lager worden.

Onzekerheden Pgb's (Wmo en Jeugdzorg)

Bij de controle op de Persoonsgebonden budgetten (Pgb's) voor de Wmo en de Jeugdzorg is het van belang om de rechtmatigheid van de lasten vast te stellen. De gemeente Woerden kent de pgb's toe voor jeugdzorg en Wmo. De Pgb-bestedingen zijn door uw gemeente (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft een controleverklaring met beperking bij de verantwoordingen 2022 verstrekt vanwege diverse rechtmatigheidsafwijkingen. Uw gemeente heeft passende maatregelen getroffen om de onzekerheden voor de pgb's, voor zowel Wmo als Jeugd weg te nemen. Op basis hiervan achten wij de rechtmatige besteding van de Wmo-pgb's en de Jeugd-pgb's daarom voldoende zeker.

Europese aanbestedingen: rechtmatigheidsfouten van in totaal € 843.000

Het normenkader voor de rechtmatigheidscontrole bevat onder andere de Europese aanbestedingswetgeving. Bij onze jaarrekeningcontrole hebben wij aan de hand van een door uw gemeente uitgevoerde crediteurenanalyse (spendanalyse) gecontroleerd of de Europese aanbestedingswetgeving gedurende het boekjaar 2022 is nageleefd.

Uit de uitgevoerde (interne) controlewerkzaamheden voor de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen zijn onrechtmatigheden vastgesteld voor een bedrag van € 843.000. De fouten hebben betrekking op contracten welke in voorgaande jaren Europees aanbesteed hadden moeten worden, maar in 2022 (of daarna) nog doorlopen of verlengd zijn of uitgaven waar geen contract aan ten grondslag ligt, maar waar uw gemeente al geruime tijd leveringen en diensten afneemt van derden.

Gelet op de omvang van dit bedrag heeft deze rechtmatigheidsfout tezamen met de afwijking op het gebied van begrotingsrechtmatigheid (de kredietoverschrijdingen) effect op de strekking van de controleverklaring.

Vorig jaar was nog sprake van een rechtmatigheidsfout van € 1.335.000, en het jaar daarvoor van € 3.782.000. Hiermee laat uw gemeente een sterk dalende lijn zien in het aantal en de omvang van de rechtmatigheidsfouten in het kader van Europese aanbestedingen. Dit is het gevolg van eerder ingezette stappen die uw organisatie heeft genomen voor de beheersing van het aanbestedingsproces en de controle daarop. Het grootste deel van de rechtmatigheidsfout in 2022 heeft betrekking op doorloop van oude contracten (€ 545.000). Desondanks is ook sprake van enkele nieuwe bestedingen in 2022 die niet op de juiste wijze zijn aanbesteed. Dit bedrag in totaal een bedrag van € 298.000. Wij vragen u daarom blijvend aandacht voor de interne beheersing rondom het aanbestedingsproces, met als doel de onrechtmatigheden in het kader van Europees aanbesteden verder naar beneden te brengen.

Voorziening verlofsparen niet gevormd – deze zal de komende jaren mogelijk gevormd moeten worden

Medewerkers kunnen op basis van de CAO Gemeenten vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning. Deze vakantie-uren verjaren niet. Dit kan gaan leiden tot verlofstuwmeren die bijvoorbeeld ingezet gaan worden om eerder met pensioen te gaan. Aangezien er bij verlofsparen sprake is van arbeidskosten gerelateerde verplichtingen die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook onvoorspelbare afbouw kennen, dient hier volgens de Commissie BBV een voorziening voor gevormd te worden. De hoogte van deze voorziening hangt onder andere af van de mate waarin medewerkers gebruik gaan maken van deze regeling.

In de jaarrekening 2022 heeft het college nog geen voorziening getroffen voor deze verplichting. De reden is dat de gemeente nog geen formeel beleid heeft opgesteld over de inzet van uren voor verlofsparen zodat er eind 2022 nog geen sprake was van een toewijsbaar aantal uren dat door medewerkers opzij is gezet voor verlofsparen. We hebben begrepen dat in de loop van 2023 meer duidelijkheid komt over de wijze waarop medewerkers verlof kunnen sparen en hoe dit vervolgens apart geadmistreerd gaat worden.

Mogelijk dat, als het beleid wordt uitgevaardigd, dit in de komende jaren ertoe leidt dat het beroep op deze mogelijkheid vanuit uw medewerkers groter gaat worden. Wij adviseren u hier alert op te zijn en blijven, omdat dit niet alleen financiële gevolgen kan hebben (het treffen van een voorziening), maar ook kan betekenen dat verloftegoeden significant kunnen gaan toenemen, met als gevolg dat u (eerder) personeel moet gaan vervangen. Op het moment dat medewerkers het tegoed aan "verlofsparen" opnemen zal de voorziening voor het deel dat opgenomen wordt vrijvallen, waardoor budget beschikbaar komt om eventueel een vervanger aan te trekken.

Voor de komende jaren adviseren wij u dit goed te blijven volgen en te analyseren, omdat enerzijds u de risico's zult moeten voorzien, maar anderzijds geen sprake mag zijn van een arbeidskosten gerelateerde verplichting met gelijkblijvende omvang. De Commissie BBV adviseert hierbij om na te gaan of u in de toekomst mogelijk gebruik kunt maken van ervaringscijfers.

Begrotingsrechtmatigheid programma's en kredieten: in totaal werken overschrijdingen voor een bedrag van € 1.243.000 in ons rechtmatigheidsoordeel

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2022, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd.

In totaal heeft uw gemeente € 172,5 miljoen aan lasten begroot na wijziging, tegenover € 167,0 miljoen aan werkelijke lasten in 2022. Dit is in totaal een onderschrijding van € 5,5 miljoen (3,2%). Aan baten had uw gemeente een bedrag van € 171,1 miljoen begroot na wijziging, tegenover € 177,2 miljoen aan werkelijke baten in 2022. In totaal gaat het om een overrealisatie van baten van € 6,1 miljoen (3,6%). Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten komt daarmee op € 11,5 miljoen voordelig ten opzichte van de begroting na wijziging.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen op het niveau waarop de gemeenteraad de begroting autoriseert. In uw geval is dat op programmaniveau, waarbij sprake is van een overschrijding van programma 1. Bestuur, dienstverlening en veiligheid en programma 8. Overhead.

In het onderdeel "Begrotingsrechtmatigheid" heeft het college een analyse van de begrotingsafwijkingen opgenomen en komt zij tot de conclusie dat afwijkingen voor een bedrag van € 866.000 doorwerken als rechtmatigheidsfout in ons oordeel. Wij hebben de analyse en toelichting die het college gegeven heeft gevalideerd en kunnen ons verenigen met haar standpunten.

Naast overschrijdingen van lasten per programma, zijn ook op onderdelen meer baten gerealiseerd dan begroot. Over de baten rapporteren wij in deze paragraaf niet, omdat dit geen onderdeel uitmaakt van het criterium begrotingsrechtmatigheid zoals de richtlijnen voorschrijven.

De begrotingsrechtmatigheid omvat ook de overschrijdingen op investeringskredieten. Deze hebben zich in 2022, zoals het college aangeeft, voor een totaalbedrag van € 377.000 voorgedaan, die als afwijking doorwerkt in ons rechtmatigheidsoordeel. Daarnaast is sprake van een aantal overschrijdingen die gelet op uw afwijkingenbeleid niet in ons oordeel behoeven te worden meegewogen. Wij verwijzen u hiervoor naar het onderdeel "Begrotingsrechtmatigheid" dat in de jaarrekening is opgenomen.

Wet normering topinkomens (WNT)

De Wet normering topinkomens (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen.

Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging over 2022 van € 216.000 niet te boven gaat. Daarnaast dienen gemeenten het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

Met ingang van boekjaar 2018 dienen ook de ontvangen vergoedingen die bij andere WNT-plichtige instellingen zijn ontvangen te worden verantwoord in de WNT-verantwoording. Aangezien het voor ons niet mogelijk is de volledigheid vast te stellen van de dienstbetrekkingen en de ontvangen vergoedingen, is in het Controleprotocol WNT opgenomen dat wij de anticumulatiebepaling niet hoeven te controleren. In onze controleverklaring is dit ook als zodanig toegelicht. De naleving van de anticumulatiebepaling maakt derhalve geen onderdeel uit van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden. In 2022 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen.

In het kader van de WNT attenderen wij u erop dat u de plicht heeft om uiterlijk 1 juli 2023 uw WNT-verantwoording over het kalenderjaar 2022 via internet op een algemeen toegankelijke wijze openbaar te maken. Indien op grond van andere op de verantwoordelijke van toepassing zijnde regelgeving of een besluit een later tijdstip waarop het financieel verslaggevingsdocument openbaar moet worden gemaakt geldt (zoals in uw geval bij verantwoording via de jaarrekening), is die latere datum de uiterlijke datum van openbaarmaking.

Geen fouten en onzekerheden met betrekking tot de SiSa-bijlage

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2022 onder SiSa vallen. Wij doen dit met een tabel, die ook opgenomen moet worden als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Wij hebben deze tabel in hoofdstuk 6 van dit accountantsverslag opgenomen.

Wij merken op dat wij geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die groter zijn dan € 125.000 (of groter dan de rapporteringsgrens) zoals voorgeschreven via de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa (en de door de gemeenteraad vastgestelde aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2022). In overeenstemming met de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa is de tabel leeg als er geen bevindingen zijn.

M&O-beleid inzake de Wet Inburgering 2021 niet formeel vastgesteld

Op 1 januari 2022 is het nieuwe inburgeringsstelsel ingegaan waarin de Wet Inburgering 2021 wordt uitgevoerd door uw gemeente. Van uw gemeente wordt verwacht dat, in aanvulling op het bestaande M&O-beleid, specifiek aandacht wordt besteed aan de Wet Inburgering 2021. Van de externe accountant wordt verwacht dat zij de opzet van het M&O-beleid van de gemeente inzake de Wet Inburgering controleert of het toereikend is.

Wij hebben vastgesteld dat uw gemeente over een M&O-beleid beschikt. Er is echter geen sprake van een formeel vastgesteld M&O-beleid specifiek voor de Wet Inburgering 2021.

4. Interne beheersing

4. Interne beheersing

Kernboodschappen interim-controle 2022

Naar aanleiding van de interim-controle hebben wij een managementletter uitgebracht. Voor een nadere duiding van onze opmerkingen en aanbevelingen uit de managementletter 2022 verwijzen wij daarnaar. Hieronder hebben wij de management-samenvatting uit de managementletter opgenomen, die wij op 1 december 2022 met de auditcommissie hebben besproken.

Managementsamenvatting

Evaluatie van uw interne beheersing

- Het college heeft aandacht voor de noodzakelijke verbeteringen die gerealiseerd moeten worden in de interne beheersing. De organisatie-ontwikkeling, wisselingen op sleutelposities en een hoge werkdruk die wordt ervaren bij de medewerkers, hebben impact op de voortgang. Deze blijft achter bij uw planning.
- Het eigenaarschap voor interne beheersing in de 1^e en 2^e lijn hebben aandacht nodig, waardoor de 3^e lijn meer in haar kracht kan komen.
- Actualiseer jaarlijks (tijdig) uw financiële processen en toon aan dat verankerde beheersmaatregelen aantoonbaar werken. Verleg de uitvoering van de verbijzonderde interne controle (VIC) naar de 2^e lijn (nu veelal belegd bij de 3^e lijn).
- De frauderisicoanalyse is voor 2022 niet geactualiseerd. Wij blijven benadrukken dat het van belang is dit regelmatig te doen en deze ook met de auditcommissie te bespreken.

Procesbevindingen en VIC

- In het kader van de Verbijzonderde Interne Controle (VIC) legt u verantwoordelijkheden nadrukkelijker bij de 1e en 2e lijn. In 2022 heeft dat te beperkt tot resultaten geleid omdat de 1e en 2e lijn deze verantwoordelijkheid niet gepakt hebben.
- Onderzoeken naar de kwaliteit van de ITGC geven voorsnog een positief beeld. Regelmatig controles uitvoeren op de IT-omgeving, is van belang voor de verdere ontwikkeling van de VIC.
- Blijf de follow up van eerder gedane aanbevelingen bewaken en zorg voor tijdige opvolging.
- De interne controle op bestedingen inzake de energietoeslag en leefgeldten aan vluchtelingen uit Oekraïne wordt nog opgepakt.

Status rechtmatigheidsverantwoording

- De rechtmatigheidsverantwoording wordt per 1 januari 2023 ingevoerd. In de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV zijn stellige uitspraken gedaan, die opgevolgd moeten worden. Belangrijke aandachtspunten voor u zijn de kaderstelling (verantwoordingsgrens, rapporteringsgrens en normenkader vaststellen, het opstellen en uitvoeren van een integraal intern controleplan en brede betrokkenheid van de gehele organisatie).
- Aandachtspunten zijn verder de evaluatie en kwalificatie van fouten (onduidelijkheden). Wij verwachten dat er vanuit de wetgever de komende tijd nog nadere informatie zal verschijnen hieromtrent.

Overige onderwerpen

- Uit de interne controle blijkt, over het eerste half jaar van 2022, een afwijking van Europese aanbestedingsregels van € 517.000. Omdat het tweede half jaar nog onderzocht moet worden en er nog enkele vragen open staan, verwacht het college dat de uiteindelijke fout in de lijn van de fout van 2021 (€ 1.335.000) zal uitkomen.
- Maak goede werkafspraken met FermWerk over de tijdige aanlevering van verantwoordingsinformatie en maak afspraken over de vorm en inhoud van die verantwoordingsinformatie, waaronder het inzicht in de volwaardigheid van uw vorderingen op bijstandsccliënten.
- Wees alert op mogelijke risico's ten aanzien van borg- en garantstellingen.
- Over de interne beheersing in het sociaal domein wordt goed nagedacht, wat bijdraagt aan de tijdige afronding van uw jaarrekeningproces.
- De resultaatontwikkeling van uw grondexploitaties wordt nadelig beïnvloed door prijsontwikkelingen, inflatie en schaarste. Bij exploitaties met een langere resterende looptijd nog, zijn de (financiële) risico's het grootst.

Invoering rechtmatigheidsverantwoording

In de meicirculaire 2018 (en de daarna verschenen informatie en besluiten) heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna ministerie BZK) aangegeven dat met ingang van het boekjaar 2023 het college een rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening moet afgeven. Tot en met de jaarrekening 2022 geeft de accountant bij de jaarrekening van uw gemeente een controleverklaring af, met daarin een oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid. Dat tweede oordeel, de rechtmatigheid, verdwijnt vanaf de jaarrekening 2023. Het ministerie van BZK heeft via de nieuwsbrief IBI (nummer 109, juni 2022) aangegeven dat de introductie van de rechtmatigheidsverantwoording uitgesteld wordt tot in ieder geval de jaarrekening 2023. Inmiddels is duidelijk dat dit ook het definitieve invoeringsjaar is. Dit betekent dat vanaf dan onze controleverklaring alleen een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening (inclusief de rechtmatigheidsverantwoording die door het college in de jaarrekening wordt opgenomen) bevat.

Vanaf het verslagjaar 2023 moet het college zichzelf over rechtmatigheid verantwoorden. In de jaarrekening dient daartoe de rechtmatigheidsverantwoording te worden opgenomen. In de paragraaf Bedrijfsvoering kan een uitgebreidere toelichting op rechtmatigheidsbevindingen door het college worden gegeven.

In onze managementletter over het jaar 2022, maar ook in de managementletter 2021 en het accountantsverslag 2021, zijn wij ingegaan op wat dit allemaal voor uw gemeente betekent. De belangrijkste punten hebben wij hierna samengevat en, waar noodzakelijk, aangevuld met recente ontwikkelingen:

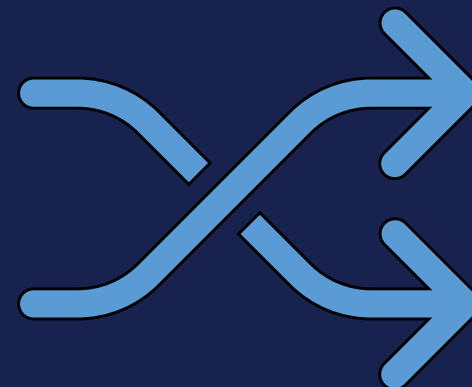
- Voor de rechtmatigheidsverantwoording heeft de commissie BBV een model tekst ontwikkeld. Met dit verplichte model moet het college zich verantwoorden over de rechtmatigheid, eventuele afwijkingen en onduidelijkheden. Relevant hiervoor is de “verantwoordingsgrens”. Dit is het bedrag, dat ligt tussen 0% en 3% van de lasten, inclusief toevoegingen aan reserves, waarboven afwijkingen in de rechtmatigheidsverantwoording moeten worden gerapporteerd door het college. Fouten en onduidelijkheden (zie verderop in dit onderdeel) worden niet bij elkaar opgeteld.
- In de paragraaf Bedrijfsvoering moet vervolgens een toelichting worden gegeven op de afwijkingen en de maatregelen die het college neemt om deze in de toekomst te voorkomen. Een rapporteringsgrens kan gebruikt worden om geconstateerde fouten die onder de verantwoordingsgrens vallen toch inzichtelijk te maken voor de gemeenteraad. De gemeenteraad zou bijvoorbeeld kunnen bepalen dat deze afwijkingen door het college moeten worden vermeld in de paragraaf Bedrijfsvoering. Door deze laatste afwijkingen in de paragraaf Bedrijfsvoering te rapporteren, informeert het college de gemeenteraad over de kwaliteit van de interne beheersing en de uitkomsten daarvan. Meer hierover kunt u ook lezen in de Notitie Bedrijfsvoering van de commissie BBV.
- Een belangrijke wijziging met betrekking tot het normenkader is dat vanaf 2023, het normenkader expliciet door de gemeenteraad moet worden vastgesteld.

- De commissie BBV heeft inmiddels de herziene kadernota uitgebracht (hierna Kadernota rechtmatigheid 2023), waarin zij haar visie geeft over de invulling van het begrip rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording. Het doel is uiteindelijk dat de gemeente zelfstandig de in de Kadernota rechtmatigheid 2023 benoemde rechtmatigheidscriteria (het begrotingscriterium, het M&O-criterium en het voorwaardencriterium) afdekt. In paragraaf 1.4 van de Kadernota rechtmatigheid 2023 is een tiental stellige uitspraken gedaan en zijn zeven aanbevelingen gedaan. Deze worden in de Kadernota rechtmatigheid 2023 verder uitgewerkt. Deze stellige uitspraken en aanbevelingen kunnen u helpen bij de verdere implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording binnen uw gemeente. Een aantal van deze stellige uitspraken en aanbevelingen willen wij graag (nogmaals) onder uw aandacht:
 - De kadernota 2023 introduceert het begrip ‘onduidelijkheden’. Dit begrip geeft aan dat er situaties zijn waarin het ook voor het college niet duidelijk is of er rechtmatig gehandeld is. Deze moeten dan worden toegelicht en worden gewogen door het college.
 - In de Kadernota wordt ook ingegaan op de toepassing van tolerantiegrenzen, afwijkingen en de weging hiervan. Deze begrippen zijn vooral van belang voor uw intern controleplan.
- De commissie adviseert ook fraude door eigen medewerkers toe te lichten in de paragraaf Bedrijfsvoering. Hierover heeft de commissie BBV in de Notitie Bedrijfsvoering meer geschreven.
- De invoering betekent eveneens dat de verordeningen 212, 213 en het normenkader moeten worden geactualiseerd. U heeft inmiddels zowel een nieuwe financiële verordening als een nieuwe controleverordening laten vaststellen door de raad die vanaf 2023 gelden. Ook moeten afspraken worden gemaakt of herzien met de accountant. Hierbij moet u vooral denken aan de scope van de interne controle (getrouwheid versus rechtmatigheid), de documentatie van de uitgevoerde interne controles en de planning van de interne controle. Het, nog op te stellen, intern controleplan, de daarin opgenomen risicoanalyse, de tijdige uitvoering van de geplande interne controles en de evaluatie van de uitkomsten daarvan, zijn belangrijke randvoorwaarden om in 2024 een rechtmatigheidsverantwoording op te kunnen stellen met betrekking tot boekjaar 2023.
- Bij aan derden uitbestede werkzaamheden is het belangrijk als gemeente zelf zekerheid te krijgen over de rechtmatigheid. De wijze waarop dat kan is in de Kadernota uitgewerkt. Voor uw gemeente geldt dit vooral voor de transactiestromen die via Ferm Werk lopen.

Het is belangrijk dat op korte termijn de noodzakelijke vervolgstappen gezet worden. De belangrijkste treft u in de volgende tabel aan.

Stappen in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording 2023	(in concept) Gereed	Onderhanden
Vorbereiden besluitvorming gemeenteraad (verantwoordingsgrens, rapporteringsgrens en normenkader)		
Uitwerking rechtmatigheidscriteria		
Het opstellen van een intern controleplan 2023		
In kaart brengen relevante wet- en regelgeving en het doorvertalen naar een zichtbaar uitgewerkt toetsingskader		
Uitvoeren risicoanalyse inclusief risico's ten aanzien van de financiële verslaggeving en rechtmatigheid (wat kan er misgaan en wat is de impact hiervan).		
Aanpassen van de verordeningen 212 en 213 (naar de rechtmatigheidsverantwoording)		
Relevante beheersmaatregelen identificeren en kritisch beoordelen van de processen		
Bepalen van gegevensgerichte detailcontroles (afdekken restrisico) en actualiseren van werkprogramma's.		

5. Overige aangelegenheden

5. Overige aangelegenheden

Geen meningsverschil met het college van burgemeester en wethouders

Er zijn geen meningsverschillen met het college van burgemeester en wethouders geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het college en de medewerkers van uw gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bevestigingen van het college van burgemeester en wethouders ontvangen

Wij hebben namens het college van burgemeester en wethouders een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben geen kennis van te rapporteren omstandigheden in verband met het niet-naleven van wet- en regelgeving met uitzondering van de bevindingen die elders in het rapport zijn opgenomen ten aanzien van EU-aanbestedingen.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Uit de door ons uitgevoerde werkzaamheden zijn geen bijzonderheden gebleken waarop wij u via deze rapportage willen attenderen.

Geen aanwijzingen van fraude

In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam en met het financieel management en de directie van de gemeente Woerden, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van het management en directie hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of werknemers die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn op de jaarrekening, zijn betrokken.

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die gericht waren op het risico van het ‘omzeilen’ van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.

Hoewel wij op grond van de controle- en overige standaarden een kritische houding moeten hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, merken wij op dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2022 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van materiële fraude.

Wij hebben het college vorig jaar geadviseerd om, als onderdeel van haar verantwoordelijkheid hierin, een frauderisicoanalyse op te stellen, deze regelmatig te actualiseren en ook te bespreken met de auditcommissie. Daarbij hebben wij ook handvatten gegeven hoe dit vormgegeven zou kunnen worden.

Het college heeft dit advies overgenomen, maar is nog maar beperkt tot uitvoering gekomen. Wel zijn bij de actualisatie van processen (fraude-)risico's benoemd. Een integrale rapportage ontbreekt. Wij willen benadrukken dat het van belang is en blijft om regelmatig (minimaal eens per jaar) met de raad (via de auditcommissie) een gesprek over frauderisico's te voeren. Dit is nodig om de raad te ondersteunen in haar toezichhoudende functie. Daarvan is immers een onderdeel dat de Raad vast kan stellen dat het college conform de verordening 212 een toereikende interne beheersing heeft opgezet om (fraude) risico's te ondervangen. Een (actuele) frauderisicoanalyse kan ons inziens een sterk hulpmiddel zijn om de frauderisico's te monitoren en periodiek te evalueren of de interne beheersmaatregelen nog voldoende effectief zijn om frauderisico's naar een (door u gedefinieerd) acceptabel en geaccepteerd niveau te verlagen.

Fraude en continuïteit in de controleverklaring

Op 13 september 2021 publiceerde de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (“NBA”) een consultatiedocument waarin werd voorgesteld dat accountants verplicht worden om altijd in aparte secties over fraude en continuïteit te rapporteren in de controleverklaring. Met ingang van verslagjaar 2022 is deze verplichting al voor wettelijke controles, waar uw gemeente onder valt, al van toepassing.

Fraude

De komende jaren zal er vanuit de accountantscontrole nog nadrukkelijker aandacht worden gegeven aan fraudepreventie. In 2022 heeft de NBA de notitie ‘Frauderisicobeheersing: aanbevelingen voor bestuurders en toezichhouders’ uitgebracht. In deze notitie komt nadrukkelijk de rol van bestuurders en toezichhoudende organen, zoals de raad en het college, bij het voorkomen en detecteren van fraude aan de orde. Door de nadruk te leggen op het voorkomen van fraude, kunnen de gelegenheden die tot fraude leiden, afnemen. Dit vraagt om actief toezicht op risico's en beheersmaatregelen ter voorkoming van fraude.

Van het bestuur, in uw geval zowel de raad als het college, wordt daarom verwacht dat u frauderisico's in kaart brengt en adequate maatregelen neemt om deze te beheersen. Omdat bij fraude sprake is van bewust handelen van personeel of management, is een goede frauderisicoanalyse ook in uw belang, ter voorkoming van daadwerkelijke fraude. Een door u zelf uitgevoerde frauderisicoanalyse vormt voor controlerend accountants ook het startpunt van hun werkzaamheden ten aanzien van frauderisico's.

Wij constateren dat fraude en fraudepreventie een onderdeel is waar de gemeente Woerden actiever mee bezig kan en moet zijn. Uw gemeente beschikt met ingang van januari 2021 over de “Frauderisicoanalyse Woerden-Oudewater 2021”. In deze analyse zijn voor meerdere processen de potentiële frauderisico’s benoemd en zijn kans en impact per risico, het organisatieonderdeel waar het risico zich voor kan doen en de getroffen beheersmaatregelen benoemd. Hiermee heeft u in opzet een goed instrument om frauderisico’s te kunnen beheersen. Wij hebben als onderdeel van onze controle het college gevraagd de “Frauderisicoanalyse Woerden-Oudewater 2021” te actualiseren. Door andere prioriteringen is dit echter niet gebeurd. Wij willen benadrukken dat het van belang is en blijft om regelmatig (minimaal eens per jaar) met de raad (via de auditcommissie) een gesprek over frauderisico’s te voeren. Dit is nodig om de raad te ondersteunen in haar toezichhoudende functie. Daarvan is immers een onderdeel dat de Raad vast kan stellen dat het college conform de financiële verordening een toereikende interne beheersing heeft opgezet om (fraude)risico’s te ondervangen.

Wij adviseren u het volgende:

- Zorg ervoor dat de frauderisicoanalyse een dynamisch proces is en dat minimaal één keer per jaar sprake is van een actualisatie. Risico’s veranderen omdat het takenpakket van de gemeente verandert en omdat processen veranderen. Voer deze actualisatie vroegtijdig in het jaar uit. Op eventueel onderkende risico’s kan dan tijdig actie worden ondernomen. Voor het jaar 2022 misten wij verder ook de verbinding tussen onderkende frauderisico’s en (geplande) interne controlewerkzaamheden.
- Bespreek de analyse ook met de Auditcommissie, zodat uw toezichhoudend orgaan ook kan meedenken in risico’s die vanuit hun toezichhoudende rol mogelijk worden gesignaleerd.
- Betrek risico’s in de analyse ten aanzien van het overrulen van interne procedures door het management om bepaalde financiële resultaten te laten zien.
- Wij adviseren u bij de actualisatie van de frauderisicoanalyse de kans (dat een risico zich voordoet) en de impact (het mogelijke schadedrag) in te schatten, wat u vervolgens kan helpen bij het maken van keuzes om de risico’s te beheersen.
- Maak een expliciete koppeling tussen de aanwezige frauderisicoanalyse en het intern controleplan van de verbijzonderde interne controle. In het controleplan is de frauderisicoanalyse wel benoemd, en is aangegeven dat de analyse wordt betrokken in de interne controlewerkzaamheden. Een expliciete uitwerking hoe de benoemde risico’s zijn afgedekt in de interne controle maakt de frauderisicoanalyse een nog meer concreet en levend document.

Uit onze werkzaamheden zijn, voor zover wij hebben kunnen vaststellen op basis van de verstrekte controle-informatie, overigens geen gevallen of vermoedens van fraude van materieel belang gebleken.

Continuïteit

Een aanleiding voor het verplicht rapporteren over continuïteit is de toenemende behoefte aan transparante informatie over bijvoorbeeld organisatie-specifieke inzichten en langetermijnperspectieven. Omdat bij het opstellen van de jaarrekening wordt uitgegaan van de continuïteitsveronderstelling, is continuïteit ook een belangrijk aandachtspunt voor accountants bij de controle van de jaarrekening.

Bevestiging onafhankelijkheid

Meer aandacht van de accountant voor continuïteitsrisico's leidt er mogelijk toe dat organisaties vaker stilstaan bij hun continuïteitsveronderstelling, hierop acteren en er (uitgebreider) over rapporteren in het jaarverslag. De accountant kan hierop steunen en in de controleverklaring verwijzen naar de desbetreffende passages. Als sprake is van continuïteitsrisico's, bent u verantwoordelijk voor het maken van een gedetailleerde beoordeling in hoeverre de organisatie haar continuïteit kan handhaven, inclusief een kasstroom- en/of convenantenprognose. De accountant beoordeelt deze plannen en maatregelen en evalueert de prognoses.

Uiteraard hebben gemeenten en andere decentrale overheden een bijzondere positie als het gaat om het aspect continuïteit. Wel dient er ook bij gemeenten, zij het in mindere mate, aandacht te zijn voor dit onderwerp, omdat deze verplichting geldt voor alle wettelijke controles. Uit onze controlewerkzaamheden, waaronder het kennis nemen van de begroting 2023 tot en met 2026 alsmede de financiële resultaten zoals deze blijken uit de financiële administratie tot het moment van afgifte van onze controleverklaring en het kennis nemen van de uitkomsten van het financieel toezicht regime door de Provincie Utrecht op basis van haar beoordeling van uw begroting zijn ons geen bijzonderheden gebleken.

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met Nederlandse wet- en regelgeving, waaronder de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het college en de gemeenteraad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Woerden in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Publieke Sector Accountants beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle partners en werknemers bij Publieke Sector Accountants.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.

- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Publieke Sector Accountants wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Wij zullen dan ook overwegen de gemeenteraad of de accountantscommissie te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken. Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen. Wij merken op dat er in het kader van onze controleopdracht geen sprake is geweest van een dergelijke bedreiging.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Publieke Sector Accountants, haar partners en haar medewerkers en de gemeente Woerden, die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Publieke Sector Accountants, een bestuurder of interne toezichthouder van Publieke Sector Accountants of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente Woerden of een bij de gemeente Woerden betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels. Wij zijn van mening dat de verstrekte en ontvangen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid gepast zijn en derhalve niet tot een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht hebben geleid. Volledigheidshalve merken wij op dat wij geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid hebben verstrekt/ontvangen die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben.

Aanvullende dienstverlening

Een overzicht van de aanvullende dienstverlening hebben wij hieronder opgenomen.

Aanvullende dienstverlening

- Controle financiële verantwoording versnelling Woningbouw

Conclusie onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen Publieke Sector Accountants ingebed. Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de gemeente Woerden in 2022 voldoende is gewaarborgd.

Controleverschillen

Aard van de fouten en onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Fouten vorig jaar die doorwerken in dit jaar		
Baten kabels en leidingen ten onrechte niet in 2021, maar in 2022 verwerkt	N.v.t.	-/- € 112.000
Voordeel btw/bcf ten onrechte niet in 2021, maar in 2022 verwerkt	N.v.t.	-/ - € 210.000
Fouten dit jaar		
Onjuiste boeking in resultaat waardoor sprake is van aansluitverschil tussen resultaat en mutatie eigen vermogen	€ 20.000	-/- € 20.000
Afwijkingen EU-aanbestedingsregels	€ 843.000	N.v.t.
Begrotingsrechtmatigheid programma's	€ 866.000	N.v.t.
Overschrijding van investeringskredieten	€ 377.000	N.v.t.
Totaal fouten	€ 2.106.000	-/- € 342.000
Onzekerheden		
Onzekerheden sociaal domein – ZIN Jeugd en WMO (NB: bedragen zijn maximale bedragen, werkelijk onzekerheid zal lager zijn)	€ 1.136.000	€ 1.136.000
Totaal onzekerheden	€ 1.136.000	€ 1.136.000

Inzicht in onze tijdsbesteding

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college bevestigt dat de niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Daarnaast is in de jaarrekening een aantal correcties doorgevoerd naar aanleiding van onze controle. Uw organisatie beschikt over een overzicht van deze correcties.

In het rapport “In het publieke belang” van de NBA, de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountant, zijn maatregelen opgenomen die de kwaliteit en onafhankelijkheid van de controlerend accountant moeten waarborgen of verbeteren. Op basis van één van de maatregelen rapporteren wij de bestede uren van onze controlewerkzaamheden aan u. Hieronder treft u de opgave van onze tijdsbesteding aan, inclusief een inschatting van nog te besteden uren voor de afronding van de jaarrekeningcontrole (waaronder het voeren van besprekingen en het archiveren van ons dossier).

	Uren geraamd	Uren besteed
Tekenend accountant	92	103
Overige teamleden	664	696

Het hogere aantal bestede uren wordt voor een belangrijk deel verklaard doordat het aantal SiSa-regelingen, waarover u met de jaarrekening 2022 verantwoording moet afleggen, significant is gestegen. Met onze brief van 6 februari 2023 hebben wij u daarover geïnformeerd. In de “geraamde tijdsbesteding” zijn hiervoor geen uren geraamd. Daarnaast hebben wij wat meer tijd dan gepland besteed in verband met de aanlevering van controledocumentatie en een relatief groot aantal nagekomen boekingen doordat reserves en voorzieningen bij start van de controle nog niet gereed. We zien overigens daarin een vooruitgang ten opzichte van vorig jaar. Het aantal vragen en discussiepunten is minder groot geweest dan vorig jaar.

Disclaimer en beperking in gebruik

Dit verslag is alleen bestemd voor de gemeenteraad en het college en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt, op ons.

De in dit verslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij uw aandacht behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit verslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen dienen te worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

6. Verplichte tabel SiSa

6. Verplichte tabel SiSa

Verplichte tabel fouten en onzekerheden SiSa-bijlage

In overeenstemming met de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa is de tabel leeg als er geen bevindingen zijn.

Nr	Volgnr	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
A13	1	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen	Fout		
A13	2	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen	Onzekerheid		
A16	1	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Fout		
A16	2	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Onzekerheid		
B2	1	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Fout		
B2	2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Onzekerheid		
C9	1	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	Fout		
C9	2	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	Onzekerheid		
C31	1	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen	Fout		
C31	2	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen	Onzekerheid		
C32	1	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Fout		
C32	2	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Onzekerheid		
C43	1	Regeling reductie energiegebruik woningen	Fout		
C43	2	Regeling reductie energiegebruik woningen	Onzekerheid		
C55	1	Aanpak energiearmoede	Fout		
C55	2	Aanpak energiearmoede	Onzekerheid		

C62	1	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Fout		
C62	2	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Onzekerheid		
C209	1	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	Fout		
C209	2	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	Onzekerheid		
D8	1	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Fout		
D8	2	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Onzekerheid		
D14	1	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Fout		
D14	2	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Onzekerheid		
D19	1	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	Fout		
D19	2	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	Onzekerheid		
E20	1	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	Fout		
E20	2	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	Onzekerheid		
E27B	1	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)	Fout		
E27B	2	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)	Onzekerheid		
E44B	1	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Fout		
E44B	2	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Onzekerheid		
E84	1	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Fout		

E84	2	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Onzekerheid		
G2	1	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022	Fout		
G2	2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G2	3	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G2	4	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G2A	1	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2021	Fout		
G2A	2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2021	Onzekerheid		
G2A	3	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet_totaal 2021	Fout		
G2A	4	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet_totaal 2021	Onzekerheid		
G3	1	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	2	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G3	3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	4	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		

G3	5	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	6	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G3	7	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	8	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G3	9	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	10	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G3A	1	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004_totaal 2021	Fout		
G3A	2	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004_totaal 2021	Onzekerheid		
G3A	3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar 2021 (exclusief BOB)_ totaal 2021	Fout		
G3A	4	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar 2021 (exclusief BOB)_ totaal 2021	Onzekerheid		

G3A	5	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in jaar 2021 (exclusief BOB)_ totaal 2021	Fout		
G3A	6	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in jaar 2021 (exclusief BOB)_ totaal 2021	Onzekerheid		
G3A	7	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in jaar 2021	Fout		
G3A	8	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in jaar 2021	Onzekerheid		
G3A	9	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in jaar 2021	Fout		
G3A	10	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in jaar 2021	Onzekerheid		
G4	1	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	Fout		
G4	2	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	3	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	Fout		
G4	4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	5	Tozo 2_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	6	Tozo 2_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	7	Tozo 3_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	8	Tozo 3_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		

G4	9	Tozo 4_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	10	Tozo 4_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	11	Tozo 5_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	12	Tozo 5_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	13	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	14	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	15	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	16	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4A	1	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen_totaal 2021	Fout		
G4A	2	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen_totaal 2021	Onzekerheid		
G4A	3	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen_totaal 2021	Fout		
G4A	4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen_totaal 2021	Onzekerheid		
G4A	5	Tozo 2_totaal 2021	Fout		
G4A	6	Tozo 2_totaal 2021	Onzekerheid		
G4A	7	Tozo 3_totaal 2021	Fout		
G4A	8	Tozo 3_totaal 2021	Onzekerheid		

G4A	9	Tozo 4_totaal 2021	Fout		
G4A	10	Tozo 4_totaal 2021	Onzekerheid		
G4A	11	Tozo 5_totaal 2021	Fout		
G4A	12	Tozo 5_totaal 2021	Onzekerheid		
G4A	13	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar 2021	Fout		
G4A	14	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar 2021	Onzekerheid		
G4A	15	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar 2021	Fout		
G4A	16	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar 2021	Onzekerheid		
G10	1	Wet inburgering_ gemeentedeel 2022	Fout		
G10	2	Wet inburgering_ gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G12	1	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T_ gemeentedeel 2022	Fout		
G12	2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T_ gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G12	3	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T_ gemeentedeel 2022	Fout		

G12	4	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G12A	1	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar 2021	Fout		
G12A	2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar 2021	Onzekerheid		
G12A	3	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar 2021	Fout		
G12A	4	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar 2021	Onzekerheid		
G12A	5	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)_2021	Fout		
G12A	6	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)_2021	Onzekerheid		
G13	1	Besteding/baten onderwijsroute_gemeentedeel 2022	Fout		
G13	2	Besteding/baten onderwijsroute_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G13	3	Bestedingen/baten overige voorzieningen_gemeentedeel 2022	Fout		
G13	4	Bestedingen/baten overige voorzieningen_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
H4	1	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Fout		
H4	2	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Onzekerheid		
H8	1	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Fout		

H8	2	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Onzekerheid		
H9B	1	Regeling specifieke uitkering opzet expertisecentra jeugdhulp 2020	Fout		
H9B	2	Regeling specifieke uitkering opzet expertisecentra jeugdhulp 2020	Onzekerheid		
H12	1	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Fout		
H12	2	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Onzekerheid		
H14B	1	SPUK expertisecentra jeugdhulp	Fout		
H14B	2	SPUK expertisecentra jeugdhulp	Onzekerheid		
H25	1	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)	Fout		
H25	2	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)	Onzekerheid		

Strekking getrouwheid: goedkeurend.

Strekking rechtmatigheid: beperking.

**PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS**